

Landbrugskanonen

- 10 genstande som har haft særlig betydning i landbrugets udviklingshistorie:

- Gruttekværnen
- Hjulploven
- Oldermandsstaven
- Frihedsstøtten
- Gærkransen
- Grundtvig
- Maglekildecentrifugen
- Lurmærket
- Svinekortet
- Fergusontraktoren

Gruttekværnen

Af Peter Bavnhøj, museumsdirektør

Blandt Landbrugsmuseets ca. 75.000 genstande er der en lille ydmyg genstandsgruppe, som ikke umiddelbart påkalder sig den store opmærksomhed på magasinernes hylder. Dette til trods for at genstandene er blandt museets ældste, og genstandene sågar er et af de allertidligste vidnesbyrd om landbrugsdrift på disse breddegrader. Der er tale om gruttekværnen.

Gruttekværnen eller skubbekværnen, som den også blev kaldt, bestod oprindeligt af to dele: En stor, ofte flad sten med en glat udhuling fremkommet ved længevarende slid – læggeren - samt en noget mindre glat rundet sten – løberen. Det er dog yderst sjældent, at løberen er bevaret, når gruttekværnen findes ved vore dages arkæologiske bopladsudgravninger.

Dette redskab var i almindelig brug fra den ældste bondestenalder ca. 4000 år før vores tidsregning til romersk jernalder ca. 200 år efter vores tidsregning. Det var her oldtidens kvinder formalede datidens primitive kornsorter til mel til brødbagning. Først med udviklingen af drejekværnen omkring år 200 gled gruttekværnen ud af brug. Senere i middelalderen kom møllerne til, og det blev almindeligt for datiden bønder at sende kornet til formaling på sognets vand- eller vindmøller. I vore dage køber vi som bekendt melet færdigformålet i supermarkederne efter, det er blevet forarbejdet og pakket på landets store industrimøller.

Gruttekværnen er sammen med øksen, flinteseglet og de andre stenredskaber fra bondestenalderen et vidnesbyrd om de tidligste former for landbrug her i landet. Den er tillige et vidnesbyrd om kvindearbejdet, om selvforsyning og det hårde slid for at få den daglige føde i de mange århundreder, der går forud for vore dages overflodssamfund.

Den afbildede gruttekværn er én blandt flere tilhørende Dansk Landbrugsmuseum. Stenen skulle angiveligt være fundet på en mark nær Vester Egede nær Haslev på Sjælland. Efter at have henlagt i Vester Egede Skoles have i en årrække blev stenen foræret til museet i 1959.

Hjulploven

Af Jens Aage Søndergaard, museumsinspektør

Hjulploven bliver kendt i Danmark omkring 1000, i slutningen af vikingetiden. Det er usikkert hvorfra forbilledet for den danske hjulplov stammer, men man har kendt til hjulplove i både England og Frankrig siden det 5. århundrede, måske endda tidligere.

Fremkomsten af hjulploven betød at sværere jorder nu kunne tages under behandling, arden og hjularden, som var oldtidens jordbearbejdningsredskaber var ikke tilstrækkelig stærke til at bearbejde svær jord, de var meste velegnede til de lette løse jorde, og derfor var det svært at udvide de dyrkede arealer. Hjulploven var derfor et teknologisk fremskridt, som gjorde det muligt at tage mere jord under plov. For middelaldrenes samfund betød det også, at man kunne brødføde flere mennesker, idet det nu var muligt at bosætte sig i langt større dele af landet. Hjulploven kunne desuden med sin muldplade vende jorden og dermed være med til at give et bedre såbed, begrænse ukrudtets vækst og dermed sikre mere næring til kulturplanterne, altså alt i alt det vi også i dag forventer af en plov.

Der blev derfor plads til flere mennesker i Danmark i begyndelsen af middelalderen, en udvikling vi også kan følge i de mange nye bosættelser. Hjulploven blev på den måde både en eksponent for en ny teknologi, men også eksponent for samfundets mulighed for udvikling.

Middelalderens hjulplove kender vi kun fra upræcise afbildninger i bøger og kalkmalerier og arkæologiske fund af enkeltdele. Ploven i Dansk Landbrugsmuseums udstilling er derfor væsentlig yngre, men det er stadig muligt at skelne de middelalderlige elementer i ploven; de mange trædele, den lige muldfjæl, dybdegangsreguleringen og den måde skæret er monteret på. Ploven er udstyret med et asymmetrisk skær, men i optegnelserne i forbindelse med plovens aflevering står der, at der oprindeligt har været et symmetrisk skær til den.

Ploven er bygget af den 74-årige boelsmand, "Bonde-Søren" fra Boeslum på Mols, der i 1820'erne havde benyttet sådanne plove, trukket af 6 stude og som dengang var almindelige på Mols. De fandtes endnu efter midten af 1800-tallet. Ploven er udstyret med slidsten af "vættelys", der blev fundet på stranden og i grusgrave. "Vættelysene" blev målt ved hjælp af en stok med et prøvehul af samme størrelse som hullerne i landsiden. Boeslum ploven indgik i landbohøjskolens redskabssamling i 1861 og blev første gang udstillet på Den nordiske Industri-, Landbrugs- og Industriudstilling i 1888.

Oldermandsstaven

Af Peter Bavnhøj, museumsdirektør

Som en genstand fra de gamle dyrkningsfællesskabers tid fra ca. år 1400 til ca. år 1800, har Dansk Landbrugsmuseum valgt oldermandsstaven eller bystokken, som trods sin beskedne og lidt primitive udformning fungerede som attribut for landsbystyrets øverste leder og førstemand. Den havde dog også en praktisk funktion. Staven er udformet forskelligt fra landsby til landsby, men er som regel en bøgetræsstok på 120 cm i længden og en tykkelse på ca. 3 gange 3 cm. Der eksisterer dog også kortere, bredere variationer. I staven er der udskåret et antal felter med initialer eller symboler svarende til hvert jordbrug eller fæstebonde i landsbyen.

Byens oldermand havde bl.a. ansvaret for at kalde byens bønder til bystævne, hvor alle væsentlige beslutninger i forhold til dyrkningen af jorden og landsbyens fællesskab blev truffet. Det var her man aftale, hvornår vangene skulle tilsås; hvornår der skulle høstes og hvornår 'ævret skulle opgives' – dvs. fjerne de flettede pilegærder om de afhøstede marker, så kreaturerne havde mulighed for at afgræsse arealerne. Glemte en af byens bønder at møde op til bystævnet eller hjælpe til med at sætte gærde eller lign. skar oldermanden et hak i stokken ud for pågældende, og hakket blev først fjernet, når 'bøden' var betalt. Dette foregik som oftest i naturalier i form af tønder øl.

Oldermandshvervet gik på skift blandt byen bønder, og den samme bonde beklædte gerne stillingen for et år af gangen. Indtil landboreformerne og udskiftningen omkring år 1800 havde hver eneste landsby i Danmark et dyrkningsfællesskab og dermed en oldermand, som formentlig også havde en oldermandsstav. Museet har to oldermandsstave i samlingerne, men ellers er der kun få bevaret på de danske museer til nutiden.

Oldermandsstaven kan ses som symbol på praktisk selvstyre, organisering og justits i samfundet. Denne arv, som udspringer af landbokulturen, er siden udviklet og videreført i Danmark gennem den folkelige foreningstradition og senere tiders idealer om nærdemokrati, selvforvaltning og folkestyre.

Frihedsstøtten

Af Irene Hellvik, museumsinspektør

Valget af Frihedsstøtten som et af de ti symboler for landbrugets udviklingshistorie i Danmark er oplagt. Monumentet på Vesterbrogade i København er rejst til minde om den frihed, som bønderne fik med ophævelsen af *Stavnsbåndet* d. 20. juni 1788. Et taknemmeligt folk besluttede sig nemlig for at samle penge ind til et monument, der skulle hylde kongen og kronprinsen. I september 1797 blev *Frihedsstøtten* afsløret. Kvindestatuierne på monumentet repræsenterer oplysningstidens idealer omkring de nationale borgerdyder.

Valget af Frihedsstøtten er, at monumentet er et af de stærkeste symboler på landboreformerne, som er det lovgrundlag, der kommer til at danne basis for det landbrug vi kender i dag.

DE FIRE KNINDEFIGURER FORESTILLER:

Troskab er fremstillet som en kvinde med hånden på brystet. Hånden på brystet symboliserer oprigtighed. Hendes attribut er hunden. Denne ligger ved hendes fødder og gemmer sig under kjolen.

Borgerdyd er i dette tilfælde fremstillet som en kvinde, der holder sig til hovedet og har blottet det ene bryst. Brystet krones af Borgerdydens egekrans.

Agerdykningsfliden er Ceres, landbovæsenets gudinde, med overflødhedshorn og plov. Overflødhedshornet er symbol på flidens velstand, og ploven repræsenterer flidens redskab.

Tapperhed er traditionelt en kvinde med løveskind eller en løve. Her er hun fremstillet med et bundt spyd svøbt i et flag og med et løveskind på hovedet. På denne måde er figuren både udstyret med Enighedens attribut (spyd) og Tapperhedens attribut (løveskindet). Løven symboliserer mod.

Den oprindelige Frihedsstøtte var efter ca. 200 år blevet så nedslidt, at den i 1990'erne trængte til en restaurering, og obeliskens samt de fire dyder skulle genskabes.

Ved Grundlovens 150 års jubilæum, d. 5. juni 1999 kunne den nye Frihedsstøtte genindvies.

De fire kvindefigurer/dyder, er de eneste, der er tilbage af det oprindelige monument, og de fik ved restaureringen en ny placering - på Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup.

Restaureringen blev bekostet af Foreningen Plan-Danmark.

Gærkransen – symbol for den selvforsynende husholdning

Af Bettina Buhl, museumsinspektør

Endnu et symbol er valgt ud til Dansk Landbrugsmuseums landbrugskanon: GÆRKRANSEN – som et stort og vigtigt symbol på den selvforsynende landlige husholdning. Gærkransen blev anvendt til ølbrygning, hvor den lå i de store ølkar og samlede det flydende gær, som kunne bruges til endnu et bryg eller som gær til madmors bagning.

Ølbrygning var en almindelig del af husholdningen - ja, selv i de fattigste hjem blev der bygget øl. Man drak med god samvittighed, for det var godt nærende. Børn og voksne indtog store mængder, for den megen saltmad og det hårde arbejde gjorde folk tørstige.

Bryggerset var det rum hvor bagning og ølbrygningen foregik. Man bryggede ca. hver anden måned. Ofte delte man ølbrygningen i tre: gammeltøl fra første brygning, som serveredes til højtiderne, herunder høstgilderne. Anden brygning, mellemøllet, som man nød ved gæstebesøg og tredje brygning til hverdagsbrug. Østjyderne anvendte andre betegnelser for øllet: "Ruten om Skrald", der var det bedste, derefter "faar i Maag" og endelig "Jøsse Nawns Øl", som tiggerne fik, når de bad om en drik i "Jøsse Nawn".

Ved ølbrygningen anvendte man tre ingredienser: Malt – som er spiret byg, tørret og grovmalet med en kværn. Humle – som er en slyngplante med "humlekopper", der blev afhøstet og pillet af humlerankerne først i oktober og endelige gær – der blev tilsat maltudtrækket og som omdannede malthukkeret til alkohol

og kulsyre. Ved ølbrygningen skulle man bruge vand – hårdt vand og her var vand fra åer og bække det bedste. Man ligefrem frarådede vandet fra de lokale brønde. "Tag de store træsko på", sagde man i spøg til pigerne – for så kunne de ikke nå at hente så mange spande vand, at øllet blev tyndt. Skete det alligevel, sagde folkene, at det øl burde hænges op på en væg, så vandet kunne løbe fra!

Ofte valgte man at tørre malten ved at lade grønmalten udbrede i et tyndt lag på loftet og her "kastede" man så malten flere gange om dagen. I 1812 skriver professor Christian Olufsen i sin Anvisning for Landalmuen til at brygge øl *"Vindtørret Malt giver et sundt, noget vinagtigt, kraftigt og kølende Øl. Den kræver ikke Brændsel og mislykkes ikke saa let som Køllemalt. Øllet vil derimod lettere blive surt og er ikke efter almindelig Mands Smag"*.

Der var mange ting at tage i agt, hvis brygningen skulle lykkes vel. Først skulle brygget "støbes"; det skete ved at overhæle det med vand i et stort kar og lade det stå i tre døgn. Derefter skulle den udblødte byg bæres op på loftet og bredes ud i et 15 cm tykt lag tæt ved skorstenen på den side, hvor bilæggeren stod. Et par dage før brygningen skulle man standse spiringen ved at lave gennemtræk fra åbne luger. Det tog seks uger at tørre malt ved stadig at kaste den om på loftet. Mens den groftmalede malt mæskedes med vand, havde man ved bryggerkarret travlt med at lave humleurt. Siden skulle det mæskede øses i bryggerkar sammen med kogende vand, og efter en times tid kunne man tappe det gode øl, der skulle gemmes og blive til "gammeløl"; mere vand blev slået på for at lave mellemøl, og blev man ved, kom der både "drikke" og "efterdrikke".

Efter afsvaling satte man gær på. Gæren samlede man mange steder på en gærkrans, der var sammensat af små træskiver og som blev lagt oven i ølkarret. Gæren satte sig da på de tynde skiver. En sådan gærkrans kunne "ta Gær hvert Øjeblik". Bagefter hængte man denne op til tørring, så den blev klar til næste bryg eller bagning. På Nordvestfyn kendes anvisninger om brug af ølgær til bagning af hvedebrød, 'hævede' pandekager eller æbleskiver. Man skulle blot sætte det tørre gær i blød med lidt puddersukker aftenen før, det skulle bruges. Årstiden og temperaturen havde stor betydning for gærens holdbarhed. Ved opbevaring i varmt vejr råder en gammel kilde til, at så "maatte man komme Gæren i en Genstand, hvor der kunde staa Vand over den. Vandet maatte fornyes hver Dag". I kildematerialet er den mest almindeligt forekommende metode for tørring af gær følgende: Gærret blev skummet fra og lagt på et klæde med lidt øl på overfladen; dernæst lagde man lidt aske oven på bylten, hvorpå endnu et klæde blev lagt over. Gæren lod man stå et døgn tid.

Øllet havde godt af at være "natstående" med tæppe over, og der blev for en sikkerheds skyld lagt et kors af halmstrå over øltræet.

Det var enhver madmors stolthed, at gården havde rigelige forsyning af godt og stærkt øl. Men når gærkransen er valgt, skyldes det at den lille trækrans ikke blot sikrede øl – men også brød og grød, hvor øl og ølgær var vigtigste ingrediens.

Talerstolen bliver symbolet på Grundtvig

Af Irene Hellvik, museumsinspektør

Grundtvig som en del af en landbrugskanon kan virke som et underligt valg, eftersom der her er tale om en person og ikke en museumsgenstand, der ellers er udgangspunkt for Landbrugskanonen. Men vi har vurderet, at man ikke kan komme udenom Grundtvig i landbrugets udviklingshistorie. Genstanden, vi har valgt som symbol for folkeoplysningen og højskolerne, er en talestol fra Ladelund Landbrugsskole, ved Vejen.

Grundtvig var, hvad vi i dag vil kalde et multimenneske. Han var forfatter, teolog, digter, filosof, historiker, præst og biskop samt skolemand og politiker. Han var et stort menneske i sin samtid og er en institution i dansk ånds- og samfundsliv.

Grundtvig var skaberen af de idealer og det uddannelsessystem, der ligger i folkeoplysningen, og han var med til at gøre den danske landbobefolkning opvakt. Rammerne for folkeoplysningen blev folkehøjskolerne. Rødding Højskole etableres i 1844, Ryslinge Højskole i 1851 og Dalum Højskole i 1862. Disse skoler, indledte højskolebevægelsen i Danmark. I samme periode begyndte bondestandens unge at

uddanne sig på disse nye skoler. De senere etablerede landbrugsskoler bygger ligeledes på det grundtvigianske idegrundlag.

Højskoletanken bredte sig til de andre nordiske lande, og i 1864 oprettes den første højskole i Norge og 1868 i Sverige.

Grundtvig så det som sin livsopgave at udbrede folkeoplysningen til den udannede og uudannede landbobefolkning. I 1830'erne skete der en grundtvigiansk vækkelse af befolkningen, der påvirker bondekulturen på flere fronter: Der var en religiøs, en politisk og en kulturel-folkelig dimension. Disse flettede sig ind i hinanden og dannede rammerne om en hel befolkningsgruppes opfattelse af sig selv og en grundtvigiansk livsførelse.

Grundtvigs folkeoplysningstanke tog udgangspunkt i de nordiske myter og kristendommen. Hans ideer gik i korte træk ud på, at mennesket udspringer af og er bærer af det guddommelige, og at det germansk-nordiske folk er "Guds udvalgte folk". Grundtvig så lighedspunkter mellem de oldnordiske myter og kristendommen.

Oplysning og uddannelse af folket skulle ske på højskolen. Grundtvig skelnede mellem "skolen for døden" og "skolen for livet". Den første type var den humanistiske latinskole, der byggede på den aristokratiske, lærde dannelse og udenadslære. Denne skole skabte ifølge Grundtvig en kløft mellem de lærde og det uoplyste folk, og den var direkte skadelig for unges nysgerrige og åbne sind. Derimod var "skolen for livet" i kontakt med den hjemlige kultur og folkeligheden. Grundtvig tilstræbte en dannelse med udgangspunkt i den nordiske kultur, og den skulle formidles via "det levende ord". Rammerne om denne skoletype blev højskolerne og friskolerne, hvor den nationale folkeopdragelse og folkeoplysning skulle foregå. "Skolen for livet" var det middel, der skulle være med til at sikre Grundtvigs oplysningsideal: At folkets styrelse (lov og ret) skulle sikre danskerne frihed til at tro, at tale og at gøre.

Så højskolen og folkeoplysningsidealene er, på samme måde som andelsbevægelsen, der udvikler sig i løbet af 1880'erne, er eksportvare, men på ideplanet og ikke som produkter, som almindeligvis er, hvad man forbinder med eksport. I sidste halvdel af 1800-tallet var koncepteksport usædvanligt.

Maglekildecentrifuge

Af Jens Aage Søndergaard, museumsinspektør

Da L.C. Nielsen i 1878 præsenterede sine nye kontinuerlige centrifuge, var det begyndelsen på en helt ny æra inden for dansk mejeribrug. Den kontinuerlige centrifuge kunne, i modsætning til de tidligere centrifuger og andre skumningsmetoder, håndtere næsten uanede mængder af mælk, og det var da også det, der meget hurtigt blev realiteten i dansk landbrug.

Det danske landbrug havde indtil 1870 haft planteavl som den væsentligste produktion, men konkurrencen fra billigt amerikansk korn medførte, at der skulle findes nye produktionsformer for landbruget, det blev, som det er de fleste bekendt, et intensivt husdyrbrug, der kom til at sikre dansk landbrugs fremtid.

Dansk mejeribrug havde været under udvikling fra 1820'erne, hvor de første moderne herregårdmejerier blev oprettet. Der blev produceret smør og ost, som blev solgt både på hjemme markedet og efterhånden også til eksport. Men kvaliteten var svingende, og mælkebehandlingen var besværlig, især skumningen af fløden, som skete ved hensætning i åbne kar var et kritisk punkt i processen.

Så den nye opfindelse, den kontinuerlige centrifuge, som kunne håndtere store mængder af frisk mælk straks ved ankomsten til mejeriet, gjorde det muligt at rationalisere mejeridriften.

I Danmark skete dette ved, at der blev oprettet andelsmejerier over hele landet i en næsten uhorrt hastighed, i perioden 1882 – 1890 blev der åbnet et nyt mejeri ca. hver 4 dage, og da der var flest, var der ca. 1700 mejerier i Danmark.

Det er svært at se, hvorledes denne udvikling kunne være sket uden L.C. Niensens centrifuge, så derfor har vi valgt den som symbol på det moderne landbrug og de mange andelsselskaber, der siden har været den dominerende produktionsform i dansk landbrug.

Lurmærket

Af Peter Bavnhøj, museumsdirektør

Dansk Landbrugsmuseum har valgt Lurmærket som én af de ti genstande, der har haft særlig betydning for udviklingen af dansk landbrug. Lurmærket er i sig selv et kvalitetsmærke og et symbol, som tager sit udgangspunkt i fortiden. Her har vi desuden valgt at lade lurmærket være et symbol for skiftet fra vegetabilsk til animalsk produktion og for den succesfulde danske landbrugseksport i det 20. århundrede. Den hurtige omstilling af landbrugsproduktion i slutningen af 1800-tallet og andelselskabernes fremmarch placerede dansk landbrugseksport på en fremtrædende plads på det europæiske marked – en placering erhvervet har formået at fastholde lige siden.

Symbolet med de fire sammenslyngede lurer er designet af Harald Faber i 1901, hvor det blev registreret som varemærke. Symbolet er ikke tilfældigt valgt. Begyndelsen af det 20. århundrede er i hele Europa præget af stærke nationale strømninger i arkitektur og design. I Tyskland dyrkede man *jugendstilen* og i Frankrig *art nouveau*. I Danmark og Norden lod vi os inspirere af vores rige oldtidskultur og vikingetidens og bronzealderens kunst. I Danmark kaldtes stilen 'skønvirke', og den satte sit umiskendelige præg på al kunsthåndværk og arkitektur.

Lurmærket blev lanceret på et tidspunkt, hvor dansk landbrug havde medgang. Den danske smørekseport til England voksede frem til 1930 fra 10.000 tons til 80.000 tons. Konkurrencen på det engelske smørmarkedet var dog stor, og der var derfor behov for et fælles symbol for ren, uforfalsket smør. I 1901 udgjorde den danske smørekseport knap halvdelen af den samlede danske eksport, og helt frem til 1950 udgjorde eksporten af smør 20 % af de samlede danske eksportindtægter.

Lurmærket fik i 1911 status af kvalitetsmærke. Kun de mejerier, som levede op til den lovbefalede, løbende smørkontrol, havde ret til at bruge Lurmærket og til at eksportere smør. Mejerierne og staten havde skabt det, man i dag ville kalde et succesrigt "*brand*", som viste sig at have sjælden lang holdbarhed. Lurmærket ejes af Mejeriforeningen, og i dag sælges lurmærket smør i mere end 100 lande og er et af de mest kendte smørprodukter i verden.

Svinekortet

Af Jens Aage Søndergaard, museumsinspektør

Når vi i dag ser på et svinekort, så er det svært at forestille sig, at det er et symbol på et reguleret landbrug. Indtil krisen i 1930'erne, så var det i princippet de frie markeds kræfter, der formede landbrugets indtjeningsmuligheder. Men 1930'ernes økonomiske krise viste for første gang, hvor sårbar verdensøkonomien efterhånden var blevet, også i en ikke-globaliseret tid.

Den verdensomspændende økonomiske krise nåede Danmark i 1932, den medførte et faldt i prisen på landbrugseksporten på 40 % og en voldsomt stigende arbejdsløshed. For landbruget blev krisen yderlig forværret af, at det største marked, Storbritannien besluttede at give sine dominions (tidligere kolonier) fortrinsret på handlen med fødevarer. Så det danske landbrug blev næsten udelukket fra det britiske marked.

For at bøde på dette, blev der lavet en aftale med Storbritannien om fortsatte danske leverancer af svinekød, men nu i mindre mængder. Det værktøj, som blev indført for at kunne styre svineproduktionen, så alle landmænd fik glæde af aftalerne, var svinekortet, der kom i 1933. For at kunne levere et svin til eksport, skulle der samtidigt afleveres et svinekort, ellers var man henvist til at få den laveste pris. Det medførte selvfølgelig en hel del handel med svinekort, som nu ikke bare handlede med svin, de kom også til at handle med svinekort.

Svinekortene blev fordelt efter en nøgle, baseret på tidligere års produktion, dog med en mindre fordel til de mindre producenter. Ordningen blev ophævet den 3. december 1940.

Svinekortet og reglerne omkring brugen var en del af Kanslergadeforliget. Et politisk forlig mellem venstre og socialdemokratiet, som efterfølgende var med til at forme det danske velfærdssamfund, bl.a. ved en statslig regulering af produktionsforhold og den første sociallovgivning.

Den lille grå

Af Jens Aage Søndergaard, museumsinspektør

Når vi taler om symboler på det 20 århundredes landbrug, så er det umuligt at komme uden om den lille grå Ferguson. For det danske landbrug, så var det den traktor, der mere end nogen anden førte til en gennemgribende mekanisering af landbruget. En mekanisering, som egentlig skulle være sat i gang i 1930'erne, men blev stoppet af først den økonomiske krise og sidenhen 2. Verdenskrig.

I løbet af bare 13 år fra 1947 til 1960 blev der solgt 50.000 Ferguson traktorer i Danmark, det var halvdelen af de solgte traktorer i samme periode. Forfatteren Knud Sørensen har opgjort det på følgende måde, at hvis man satte de mange heste og mænd i en lang række og lod dem gå sydpå, så ville de første nå Rom i Italien samtidigt med at de sidste krydsede den dansk tyske grænse. Et stærkt billede på den rationaliseringsgevinst, der blev opnået med de mange traktorer.

Harry Ferguson konstruerede sin første traktor i 1936. Som nok den første havde han set de mange muligheder, der kunne være i en traktor: Kraftoverføring, hydraulisk lift og det unikke redskabsbære system trepunktsophænget, hvor redskaberne kunne fastgøres, hæves og sænkes. Fergusons traktorer havde gummihjul som standard, hvilket betød, at den også kunne løse de mange transportopgaver, som man eller var nødt til at bruge heste til. Så indtil det blev almindeligt med bil, så kunne man se forskellige konstruktioner sat bag på traktoren, så man kunne have familien med i byen.

Fergusons lille grå traktor er derfor symbolet på mekaniseringen i landbruget i det 20. århundrede. Som der står i Fergusonvalsen, "Ferguson kom, Ferguson sejrede, Lotte ligger nu på valen".

Faktaboks om Dansk Landbrugsmuseum:

- *Statsmuseum under Kulturministeriet med landsdækkende ansvar*
- *Grundlagt i 1889, statsmuseum 1906*
- *Hjemmehørende på Gl. Estrup nær Auning på Djursland*
- *Bygningsareal på ca. 27.000 m² og et jordtilliggende på ca. 100 ha.*
- *Museet åbent hele året med et årligt besøgstal på ca. 100.000*
- *Årligt 2-4 særudstillinger og 8-12 specialarrangementer*
- *Arbejder med landbrugets materielle kulturhistorie og den levende kulturarv – husdyr og planter, samt måltidets kulturhistorie*
- *Verdens største samlinger af landbrugsredskaber og maskiner – ca. 75.000 genstande*
- *Antal medarbejdere ca. 30, heraf 4 videnskabelige medarbejdere*
- *Ca. 1400 frivillige hjælpere tilknyttet museets forskellige foreninger og interesselaug*
- *Hjemmeside: www.gl-estrup.dk*